

Araştırma Makalesi/Research Article

Hemşirelik Öğrencilerinin Hemşirelik Tanılarını Algılama Düzeyleri ile Klinik Performanslarına İlişkin Öz Yeterliliklerinin Belirlenmesi

Determination of Nursing Students' Level of Perception of Nursing Diagnoses and Self-Efficacy Regarding their Clinical Performance

Aslı Kurtgöz¹ Merve Çayır Yılmaz²

¹Amasya Üniversitesi Sabuncuoğlu Şerefeddin SHMYO Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Amasya, TÜRKİYE
²Amasya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Amasya, TÜRKİYE

Geliş tarihi/ Date of receipt: 26/08/2022

Kabul tarihi/ Date of acceptance: 18/05/2023

© Ordu University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Türkiye, Published online: 15/10/2023

ÖZ

Amaç: Bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik tanıları algılama düzeyleri ile klinik performanslarına ilişkin öz yeterliliklerini belirlemek amacıyla yürütülmüştür.

Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel tipte olan bu araştırma bir devlet üniversitesinin sağlık bilimleri fakültesinde öğrenim gören 212 hemşirelik bölümü öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri tanıtıcı bilgi formu, Hemşirelik Tanılarını Algılama Ölçeği ve Klinik Performansta Öz-Yeterlilik Ölçeği kullanılarak toplanmıştır.

Bulgular: Hemşirelik öğrencilerinin %83.5'inin hemşirelik tanıları gerekli bulunduğu, %56.1'inin hemşirelik tanısı belirleme sürecinde sorun yaşadığı, Hemşirelik Tanılarını Algılama Ölçeği puan ortalamasının 2.54±0.68; Klinik Performansta Öz-Yeterlilik Ölçeği puan ortalamasının 70.36±16.31 olduğu belirlenmiştir. Hemşirelik Tanılarını Algılama Ölçeği ile Klinik Performansta Öz-Yeterlilik Ölçeği puan ortalamaları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır ($r=-0.182$, $p=0.008$).

Sonuç: Bu çalışmada öğrencilerin hemşirelik tanıları algılama düzeylerinin orta; klinik performanslarına ilişkin öz yeterlilik algılarının ise %70 oranında yeterli olduğu tespit edilmiştir. Hemşirelik Tanılarını Algılama Ölçeği ile Klinik Performansta Öz-Yeterlilik Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin hemşirelik tanıları algılama düzeyini cinsiyet ve öğrenim görülen sınıf değişkenlerinin etkilediği belirlenmiştir. Öğrencilerin klinik performans öz yeterlilik düzeylerini ise cinsiyet, hemşirelik bölümünde öğrenim görmekten memnun olma durumu, hemşirelik tanıları gerekli bulma durumu ve hemşirelik tanısı belirleme sürecinde sorun yaşama durumu değişkenlerinin etkilediği bulunmuştur. Öğrencilerin tanılama becerilerinin ve klinik uygulamalardaki öz yeterliliklerinin gelişimini desteklemek için lisans eğitimleri esnasında hemşirelik sürecine ayrılan sürenin artırılması ve öğretim elemanlarının farklı öğretim yöntemlerini kullanmaları önerilir.

Anahtar kelimeler: Hemşirelik, hemşirelik tanısı, klinik yeterlilik, öğrenci, öz yeterlilik

ABSTRACT

Objective: This study was conducted to determination of nursing students' level of perception of nursing diagnoses and self-efficacy regarding their clinical performance.

Methods: This descriptive and cross-sectional study was conducted with 212 nursing students studying at the health sciences faculty of a state university. The data of the study were collected using the introductory information form, the Nursing Diagnoses Perception Scale, and the Self-Efficacy in Clinical Performance.

Results: It was determined that 83.5% of the nursing students found nursing diagnoses necessary, and 56.1% had problems in determining the nursing diagnosis. The mean score of the Perception of Nursing Diagnoses Scale was 2.54±0.68; the mean score of the Self-Efficacy Scale in Clinical Performance was determined to be 70.36±16.31. It was determined that there was a negative and low-level significant relationship between the Perception of Nursing Diagnoses Scale and the Self-Efficacy Scale in Clinical Performance mean scores ($r=-0.182$, $p=0.008$).

Conclusion: In this study, it was determined that the students' level of perception of nursing diagnoses was moderate and their self-efficacy perceptions regarding their clinical performance were found to be sufficient at the rate of 70%. It was found that there was a negative and low-level significant relationship between the mean total scores of the Nursing Diagnoses Perception Scale and the Self-Efficacy Scale in Clinical Performance Scale. It was determined that gender and grade level variables affected the level of students' perception of nursing diagnoses. It was found that students' clinical performance self-efficacy levels were affected by gender, satisfaction with studying in the department of nursing, finding nursing diagnoses necessary, and having problems in the process of determining nursing diagnoses. It is recommended to increase the time allocated to the nursing process during undergraduate education to support the development of students' diagnostic skills and self-efficacy in clinical practice. However, it is recommended that instructors use different teaching methods.

Keywords: Nursing, nursing diagnosis, clinical competence, students, self-efficacy

ORCID IDs of the authors: AK: 0000-0001-5903-9389; MÇY: 0000-0002-8576-4127

Sorumlu yazar/Corresponding author: Dr. Öğr. Üyesi Aslı Kurtgöz

Amasya Üniversitesi Sabuncuoğlu Şerefeddin SHMYO Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Amasya, TÜRKİYE

e-posta/e-mail: asli.aydogan@amasya.edu.tr

Atıf/Citation: Kurtgöz A, Yılmaz MÇ. (2023). Hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik tanıları algılama düzeyleri ile klinik performanslarına ilişkin öz yeterliliklerinin belirlenmesi. Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi, 6(3), 739-748. DOI:10.38108/ouhcd.1167475

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Giriş

Hemşirelik süreci, profesyonel hemşirelik uygulamalarının temelini oluşturmaktadır. Hemşirelik süreci, hemşirelerin bakım uygulamalarını organize etmeleri ve bireylere mümkün olan en etkili bakımı sunmalarına rehberlik eden bir çerçevedir (Ackley ve ark., 2019; Yoost ve Crawford, 2020). Bu doğrultuda tüm hemşirelerin hemşirelik sürecini anlaması, içselleştirmesi ve kullanımı için gerekli beceri ve yeterlilikleri kazanmış olmaları gerekir (Korhan ve ark., 2013). Hemşirelik süreci bilimsel akıl yürütme ve problem çözmede kullanılan adımlara oldukça benzemektedir olup, veri toplama, hemşirelik tanısı belirleme, bakımı planlama, uygulama ve sonuçları değerlendirme aşamalarını içerir (Ackley ve ark., 2019; Gallagher-Lepak ve Takáo Lopes, 2021). Hemşirelik tanıları belirleme, hemşirelik sürecinin ikinci aşamasını oluşturur. Tanılama aşamasında, bireyin durumunu değerlendirmeye elde edilen verilerin yorumlanması ve sorunları belirlemek için eleştirel düşünme becerileri kullanılır. Bu aşamayı takip eden bakım planlama faaliyetleri, hemşirelik tanılarına dayanır (Berman ve ark., 2022). Hemşirelik tanı terminolojisini belirlemek, sadeleştirmek ve geliştirmek NANDA-I tarafından yapılmaktadır (Şendir ve Büyükyılmaz, 2016). Hemşirelik tanıların kullanımı; birey hakkında temel bilgi elde edilmesini, risklerin belirlenmesini, güçlü yönlerinin saptanmasını, bireyin gereksinimlerinin anlaşılmasını sağlayacak ortak bir dil kullanılmasını, hemşirelerin hemşirelik uygulamalarına odaklanmasını, eleştirel düşünme becerilerinin gelişmesini, hemşirelik bilgisinin gelişiminin güçlenmesini, hemşirenin rollerinin diğer sağlık çalışanlarının rollerinden ayrılmasını ve bakımın niteliğinin artmasını sağlar (Wilkinson ve ark., 2016; Kaya, 2016; Yıldız ve Yıldırım, 2021). Dolayısıyla hemşirelik bakımının eksiksiz ve nitelikli bir şekilde sunulabilmesi için hemşirelerin, hemşirelik tanıları algılayabilmesi ve belirleyebilmesi oldukça önemlidir. Hemşirelik tanıların kullanımına ilişkin olumlu algılar, sorunların belirlenmesine ve sorunlara yönelik bakımın planlanmasına olumlu etki ederek hasta bakımının kalitesini artırmaktadır (Karaca ve Arslan, 2018).

Hemşirelik sürecine yönelik bilgi ve beceriler, hemşirelik eğitimi sürecinde kazanılmaktadır (Sü, 2017). Öğrenciler, hemşirelik sürecini başta klinik uygulamalar olmak üzere sınıf ortamı ve hemşirelik beceri laboratuvarlarında kullanmaktadır (Uysal ve ark., 2016). Hemşirelik eğitimi; bireylerin bakım

gereksinimlerini saptayabilen, bakımı planlayabilen, uygulayabilen ve değerlendirebilen hemşireler yetiştirmeyi amaçlar (Orkun ve Çınar Yücel, 2017; Sü, 2017). Hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik tanıları tüm yönleriyle öğrenmeleri, doğru bir şekilde anlamaları ve uygulamaları; doğru hemşirelik tanıların belirlenmesi, bakım planlarının uygun şekilde hazırlanması ve hastaya özgü hemşirelik girişimlerinin uygulanabilmesi için oldukça önemlidir (Karaca ve Arslan, 2018). Öğrenciler, hemşirelik sürecini öğrenme ve doğru hemşirelik tanıları belirlemede birtakım sorunlar yaşayabilmektedir (Uysal ve ark., 2016). Hemşirelik öğrencileriyle yapılan çalışmalarda öğrencilerin hemşirelik süreci kullanımında çoğunlukla tanılama aşamasında sorun yaşadıkları bildirilmiştir (Keski ve Karadağ, 2010; Sü, 2017; Yılmaz ve ark., 2015).

Hemşirelik uygulamaya dayalı bir disiplindir ve hemşirelik eğitiminde öğrencilerin hem teorik bilgi hem de klinik uygulama ile bağlantı kurarak profesyonel hemşire niteliklerine erişmeleri hedeflenir (Pai ve ark., 2017; Shahsavari ve ark., 2017). Ayrıca hastaların klinik ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için tüm öğrenci hemşirelerin klinik yeterliliğe sahip olması gerekir (Shahsavari ve ark., 2017). Klinik öz yeterlik, hemşirelik öğrencilerinin bakım davranışlarında oldukça önemli bir yere sahiptir (Abdal ve ark., 2015). Öğrencilerin klinik performansların yönelik öz yeterlik düzeylerinin belirlenmesi, kuramsal bilginin öğrenciler tarafından uygulamaya aktarılma düzeyini saptayabilmede etkili bir yaklaşımdır. Bu doğrultuda öğrencilerin klinik performanslarına ilişkin öz yeterlik algılarının değerlendirilmesi önem kazanmaktadır (Pozam ve Zaybak, 2022). Yapılan çalışmalarda öğrencilerin klinik öz yeterlik algı düzeyleri arttıkça daha fazla klinik yeterliliğe sahip oldukları ve klinik uygulamaya ilişkin kaygı düzeylerinin azaldığı bildirilmiştir (Açıksöz ve ark., 2016; Mohamadirizi ve ark., 2015). Hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik tanıları belirleyebilme konusundaki yetkinliklerinin, klinik uygulamadaki öz yeterliklerini olumlu yönde etkileyerek bireylere sunulan bakımın niteliğini artıracığı düşünülmektedir. Literatürde öğrenci hemşirelerin hemşirelik tanıları algılama düzeylerini (Abad El- Rahman ve ark., 2017; Inangil ve Cura, 2020; Ozkan ve ark., 2021; Ozveren ve ark., 2019; Su ve Köse, 2021) ve klinik performanslarına ilişkin öz yeterliklerini (Abdal ve ark., 2015; Pozam ve Zaybak, 2022; Okuroğlu, 2022) inceleyen çalışmalar olmasına karşın bu konuları birlikte ele alan herhangi bir araştırmaya

rastlanmamıştır. Araştırma, hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik tanımlarını algılama düzeyleri ile klinik performanslarına ilişkin öz yeterliklerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Yöntem

Araştırmanın Türü

Tanımlayıcı ve kesitsel tipteki bu araştırma, Haziran- Temmuz 2022 tarihleri arasında yürütülmüştür.

Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini, bir devlet üniversitesinin sağlık bilimleri fakültesi hemşirelik bölümünde 2., 3. ve 4. sınıfta öğrenim gören 241 öğrenci oluşturmuştur. Birinci sınıfta öğrenim gören öğrenciler, klinik uygulama deneyimlerinin yalnızca bir dönem olması nedeniyle hemşirelik tanımlarını algılama düzeyleri ve klinik performanslarına ilişkin öz yeterliklerinin değerlendirilmesi açısından uygun olmayacağı düşünülerek araştırma kapsamına dahil edilmemiştir. Araştırmada herhangi bir örneklem seçim yöntemine gidilmeyip evrenin tamamına ulaşılması hedeflenmiştir. Araştırmaya katılmayı kabul eden 212 öğrenci ile araştırma tamamlanmıştır. Araştırmaya katılım oranı %87.9'dur.

Veri Toplama Araçları

Tanıtıcı Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda (Ozkan ve ark., 2021; Ozveren ve ark., 2019) hazırlanan form, öğrencilerin tanıtıcı özelliklerini belirlemeye yönelik yedi sorudan (yaş, cinsiyet, öğrenim gördüğü sınıf, bölümde öğrenim görmekten memnun olma durumu, hemşirelik tanımlarını gerekli bulma durumu, tanı belirleme sürecinde sorun yaşama durumu, tanı belirlerken en çok zorlandığı bölüm/ler) oluşmaktadır.

Hemşirelik Tanımlarını Algılama Ölçeği

Olsen ve arkadaşları (1991) tarafından hemşirelerin hemşirelik tanımlarını algılama durumlarını belirlemek amacıyla geliştirilen Hemşirelik Tanımlarını Algılama Ölçeği (HTAÖ)'nün Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Korhan ve arkadaşları (2013) tarafından yapılmıştır. Ölçek, 26 madde ile "Hemşirelik mesleğinin tanımı ve tanıtımı", "Hastanın durumunu açık bir şekilde tanımlama", "Kullanım kolaylığı" ve "Kavramsal yön" olmak üzere dört alt boyuttan oluşan beşli likert tipindedir. Ölçeğin toplam puanı 1 ila 5 arasında değişmekte olup, alınan toplam puanın düşük olması hemşirelik tanımlarının algılanmasında olumlu bakış açısını ifade etmektedir.

Korhan ve arkadaşlarının (2013) yapmış olduğu çalışmada HTAÖ'nün Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0.84 olarak, bu çalışmada ise 0.94 olarak belirlenmiştir (Korhan ve ark., 2013).

Klinik Performansta Öz-Yeterlilik Ölçeği (KPÖYÖ)

Cheraghi ve arkadaşları (2009) tarafından hemşirelik öğrencilerinin klinik performanslarına ilişkin öz yeterlilik algılarının belirlenmesi amacıyla, geliştirilen Klinik Performansta Öz-Yeterlilik Ölçeği (KPÖYÖ)'nün Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması Pozam ve Zaybak (2016) tarafından yapılmıştır. Ölçek 37 madde ile "Veri toplama", "Tanılama ve planlama", "Uygulama" ve "Değerlendirme" olmak üzere dört alt boyuttan oluşmakta olup, alınabilecek en düşük madde puan ortalaması 0, en yüksek ise 100'dür. Ölçek maddelerine verilen yanıtlar; %0, %10, %20, %30, %40, %50, %60, %70, %80, %90, %100 olmak 11 seçenek üzerinden işaretlenmektedir. Ölçekten alınan puanın yüksek olması klinik performansa ilişkin öz yeterlilik düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Pozam ve Zaybak'ın yapmış olduğu çalışmada KPÖYÖ'nün Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0.98 olarak, bu çalışmada ise 0.97 olarak belirlenmiştir (Pozam ve Zaybak, 2016).

Araştırma Verilerinin Toplanması

Araştırmaya ilişkin veriler, tanıtıcı bilgi formu, Hemşirelik Tanımlarını Algılama Ölçeği (HTAÖ) ve Klinik Performansta Öz-Yeterlilik Ölçeği (KPÖYÖ) kullanılarak yüz yüze toplanmıştır.

Verilerin analizi

Araştırma kapsamında elde edilen verilerin istatistiksel analizi Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) 25.0 paket programı kullanılarak yapılmıştır. Normal dağılım gösteren verilerin değerlendirilmesinde Bağımsız Örneklem t testi; normal dağılım göstermeyen verilerin değerlendirilmesinde ise Kruskal Wallis-H testi, Mann Whitney U testi ve Spearman korelasyon analizi kullanılmıştır. Analiz sonuçları ortalama± standart sapma, ortanca (minimum-maksimum) ve frekans (yüzde) olarak ifade edilmiştir. Tablolarda ikiden fazla grupta hangi gruplar arasında fark olup olmadığı, harflendirme (a-b) yapılarak belirtilmiştir. Aynı harfe sahip gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmamaktadır. Araştırmada anlamlılık düzeyi 0.05 olarak alınmıştır.

Bulgular

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin %76.4'ünün kadın, %38.7'sinin ikinci sınıfta öğrenim gördüğü, %83.5'inin hemşirelik

bölümünde öğrenim görmekten memnun olduğu ve yaş ortalamasının 21.35 ± 1.32 olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin %83.5'inin hemşirelik tanılarını gerekli bulduğu, %56.1'inin hemşirelik tanısı belirleme sürecinde sorun yaşadığı, sorun yaşayanların %39.2'sinin "toplanan verilerin analizi ve yorumlanması" aşamasında zorlandığı saptanmıştır (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin tanıtıcı özelliklerine göre dağılımı (n= 212)

Tanıtıcı Özellikler	n	%
Cinsiyet		
Kadın	162	76.4
Erkek	50	23.6
Sınıf		
İkinci	79	37.3
Üçüncü	82	38.7
Dördüncü	51	24.1
Bölümde öğrenim görmekten memnun olma durumu		
Evet	177	83.5
Hayır	35	16.5
Hemşirelik tanılarını gerekli bulma durumu		
Evet	177	83.5
Hayır	35	16.5
Tanı belirleme sürecinde sorun yaşama durumu		
Evet	119	56.1
Hayır	93	43.9
Tanı belirlerken en çok zorlanılan bölüm/ler (n=119)*		
Toplanan verilerin analizi ve yorumlanması	76	39.2
Verilerin gruplandırılması	55	28.4
Hemşirelik tanısının isimlendirilmesi	63	32.5

*Katılımcılar, birden fazla seçenek işaretledikleri için çoklu cevaplar verilmiştir.

Katılımcıların HTAÖ ile KPÖYÖ toplam ve alt boyutlardan aldıkları puanlar Tablo 2'de verilmiştir (Tablo 2).

Tablo 3'te öğrencilerin tanıtıcı özelliklerine göre HTAÖ toplam ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması yer almaktadır. Cinsiyete göre HTAÖ toplam puanı ve "hemşirelik mesleğinin tanımı ve tanıtımı" alt boyut puanı arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur ($p < 0.05$). Öğrencilerin öğrenim gördüğü sınıf ile HTAÖ toplam puanı, "kullanım kolaylığı" ve "kavramsal yön" alt boyutları arasında anlamlılık tespit edilmiştir ($p < 0.05$). Bununla birlikte hemşirelik bölümünde

öğrenim görmekten memnun olma durumu, hemşirelik tanılarını gerekli bulma durumu ve hemşirelik tanısı belirleme sürecinde sorun yaşama durumuna göre HTAÖ toplam ve alt boyut puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($p > 0.05$) (Tablo 3).

Tablo 2. Öğrencilerin HTAÖ ile KPÖYÖ toplam ve alt boyut puanları (n=212)

HTAÖ Alt Boyutlar	X±SS	Ortanca (Min-Mak)
Hemşirelik mesleğinin tanımı ve tanıtımı	2.19±1.05	2 (1-5)
Hastanın durumunu açık bir şekilde tanımlama	2.73±0.60	2.71 (1- 4,46)
Kullanım kolaylığı	2.74±0.64	2.83 (1-4,50)
Kavramsal yön	2.67±0.69	2.75 (1-4,50)
HTAÖ Toplam	2.54±0.68	2.42 (1-4,50)
KPÖYÖ Alt Boyutlar		
Veri toplama	70.47±17.06	72.50 (0-100)
Tanılama ve planlama	67.81±17.83	69.44 (0-100)
Uygulama	72.72±17.05	75 (0-100)
Değerlendirme	70.01±18.62	73.33 (0-100)
KPÖYÖ Toplam	70.36±16.31	72.02 (0-100)

X: Ortalama; SS: Standart Sapma; Min: Minimum; Mak: Maksimum

Öğrencilerin tanıtıcı özelliklerine göre KPÖYÖ toplam ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması incelendiğinde ise cinsiyete göre KPÖYÖ toplam puanı, "veri toplama" ve "uygulama" alt boyut puanları arasında anlamlı fark olduğu saptanmıştır ($p < 0.05$). Öğrencilerin öğrenim gördüğü sınıfa göre "tanılama ve planlama" alt boyutundan aldıkları puan arasında anlamlı fark olduğu ($p < 0.05$); diğer alt boyutlar ve ölçek toplam puanları arasındaki farkın ise anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p > 0.05$). Araştırmada hemşirelik bölümünde öğrenim görmekten memnun olma durumu, hemşirelik tanılarını gerekli bulma durumu ve hemşirelik tanısı belirleme sürecinde sorun yaşama durumuna göre KPÖYÖ toplam ve alt boyut puanları arasında ileri düzeyde anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p < 0.05$) (Tablo 4).

Tablo 3. Öğrencilerin tanıtıcı özelliklerine göre HTAÖ toplam ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması (n=212)

Tanıtıcı Özellikler	HTAÖ Alt Boyutları				
	Hemşirelik Mesleğinin Tanımı ve Tanıtımı	Hastanın Durumunu Açık Bir Şekilde Tanımlama	Kullanım Kolaylığı	Kavramsal Yön	HTAÖ Toplam
	Ortanca (Min-Mak)	Ortanca (Min-Mak)	Ortanca (Min-Mak)	Ortanca (Min-Mak)	Ortanca (Min-Mak)
Cinsiyet					
Kadın	2(1- 5)	2.71(1- 4.71)	2.83(1- 4.50)	2.75(1- 4.50)	2.38(1- 4.50)
Erkek	2.72(1- 5)	2.71(1.14- 4.86)	2.83(1.17- 4.33)	2.75(1- 4.50)	2.69(1.12- 4.46)
<i>İstatistiksel analiz</i>	U=2805.0 p=0.001*	U=3772.0 p=0.461	U=3461.0 p=0.118	U= 3470.0 p=0.123	U=3085.0 p=0.011*
Öğrenim gördüğü sınıf					
İkinci	2(1- 5)	2.71(1.14- 4.14)	2.83(1.17- 4.50) ^{ab}	2.75(1- 4.25) ^a	2.46(1.12- 4.38) ^a
Üçüncü	2(1- 5)	2.64(1- 4.71)	2.66(1- 4.17) ^a	2.50(1- 4.25) ^b	2.30(1- 4.5) ^b
Dördüncü	2(1- 4.67)	2.71(1- 4.86)	2.83(1- 4.33) ^b	2.90(1- 4.50) ^{ab}	2.46(1- 4.46) ^{ab}
<i>İstatistiksel analiz</i>	$\chi^2=3.181$ p= 0.204	$\chi^2= 6.508$ p= 0.092	$\chi^2= 7.713$ p= 0,021*	$\chi^2= 8.629$ p= 0.013*	$\chi^2= 7.682$ p= 0.021*
Hemşirelik bölümünde öğrenim görmekten memnun olma durumu					
Evet	2(1- 5)	2.71(1- 4.86)	2.83(1 – 4.50)	2.50(1 – 4.50)	2.42(1- 4.46)
Hayır	2(1- 5)	2.71(1- 4.71)	2.83(1 – 4.33)	3(1 – 4.25)	2.53(1- 4.50)
<i>İstatistiksel analiz</i>	U= 2734.0 p= 0.271	U= 3023.5 p= 0.823	U= 3051.0 p= 0.888	U= 2516.0 p= 0.077	U= 2733.0 p= 0.271
Hemşirelik tanımlarını gerekli bulma durumu					
Evet	2(1-5)	2.71(1- 4.86)	2.83(1- 4.50)	2.75(1- 4.50)	2.38(1- 4.50)
Hayır	2.55(1-5)	2.85(1- 3.86)	2.83(1- 4.33)	3(1- 4)	2.73(1 – 4.38)
<i>Test ve p değeri</i>	U= 2657.0 p= 0.182	U= 2960.0 p= 0.677	U= 2974.0 p= 0.708	U= 2660.0 p= 0.184	U= 2674.5 p= 0.202
Hemşirelik tanısı belirleme sürecinde sorun yaşama durumu					
Evet	2(1-5)	2.71(1- 4.86)	2.66(1- 4.50)	2.75(1-4.25)	2.42(1- 4.50)
Hayır	2(1-5)	2.71(1- 4.14)	2.83(1- 4.17)	2.75(1-4.50)	2.38(1- 4.35)
<i>İstatistiksel analiz</i>	U= 5138.5 p= 0.371	U= 5339.0 p= 0.659	U= 4984.0 p= 0.212	U= 5488.5 p= 0.919	U= 5509.0 p= 0.956

Min: Minimum; Mak: Maksimum; U: Mann Whitney U testi; χ^2 : Kruskal Wallis-H testi; a-b: Aynı harfe sahip olanlar arasında fark yoktur. * p<0.05

Öğrencilerin HTAÖ ile KPÖYÖ'den aldıkları toplam ve alt boyut puanları arasındaki korelasyon analiz sonuçları Tablo 5'te sunulmuştur. HTAÖ toplam puanı ile KPÖYÖ "veri toplama", "uygulama", "tanılama ve planlama" alt boyut puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu; "değerlendirme" alt boyut puanı arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. KPÖYÖ toplam puanı ile HTAÖ

"hemşirelik mesleğinin tanımı ve tanıtımı" alt boyutu puanı arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu; "hastanın durumunu açık bir şekilde tanımlama", "kullanım kolaylığı" ve "kavramsal yön" alt boyut puanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır. Öğrencilerin HTAÖ ile KPÖYÖ toplam puanları arasında ise negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir (r=-0.182, p= 0.008) (Tablo 5).

Tablo 4. Öğrencilerin tanıtıcı özelliklerine göre KPÖYÖ toplam ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması (n=212)

Tanıtıcı Özellikler	KPÖYÖ Alt Boyutları				KPÖYÖ Toplam	
	Veri Toplama	Tanımlama ve Planlama	Uygulama	Değerlendirme		
	Ortanca (Min-Mak)	Ortanca (Min-Mak)	Ortanca (Min-Mak)	Ortanca (Min-Mak)		
Cinsiyet						
Kadın	73.75(0-100)	71.11(0-100)	76.50(0-100)	73.33(0-100)	71.96±15.20	73.91(0-100)
Erkek	67.91(2.50-99.17)	65(10-95.56)	66.50(10-98)	70(3.33-100)	65.15±18.73	66.75(10-92.97)
<i>İstatistiksel analiz</i>	U= 3195.5 p= 0.024*	U= 3414.0 p= 0.093	U= 3099.0 p= 0.012*	U= 3594.5 p= 0.229	t=2.615 p=0.010*	
Öğrenim gördüğü sınıf						
İkinci	70(2.50-99.17)	64.44(21.11-91.11) ^a	73(37-100)	70(3.33-100)	68.98±14.39	68.64(16.49-91.62)
Üçüncü	72.5(10-100)	68.33(10-100) ^{ab}	74(10-100)	71.66(10-100)	69.50±17.67	70.94(10-100)
Dördüncü	76.66(0-99.17)	75.55(0-100) ^b	79(0-100)	80(0-100)	73.87±16.67	78.91(0-97,84)
<i>İstatistiksel analiz</i>	$\chi^2= 2.258$ p= 0.323	$\chi^2= 7.869$ p= 0.020*	$\chi^2= 3.683$ p= 0.159	$\chi^2= 4.210$ p= 0.122	$\chi^2= 5.028$ p= 0.081	
Hemşirelik bölümünde öğrenim görmekten memnun olma durumu						
Evet	75(20-100)	72.22(20-100)	77(20-100)	75(20-100)	73.13±13.95	74.86(20-98.38)
Hayır	53.33(0-100)	55.55(0-100)	60(0-100)	55(0-100)	56.33±20.07	55.94(0-100)
<i>İstatistiksel analiz</i>	U= 1338.5 p= 0.000**	U= 1591.0 p= 0.000**	U= 1616.5 p= 0.000**	U= 1715.0 p= 0.000**	U= 1385.0 p= 0.000**	
Hemşirelik tanıların gerekli bulma durumu						
Evet	74.16(10-100)	71.11(10-100)	76(10-100)	75(10-100)	72.97±14.84	72.97(10-98.38)
Hayır	57.5(0-100)	55.55(0-100)	65(0-100)	60(0-100)	61.75±20.50	59.72(0-100)
<i>İstatistiksel analiz</i>	U= 2098.0 p= 0.003*	U= 2033.0 p= 0.001*	U= 2164.5 p= 0.005*	U= 2387.5 p= 0.032*	U= 2040.0 p= 0.001*	
Hemşirelik tanısı belirleme sürecinde sorun yaşama durumu						
Evet	66.66(0-100)	60(0-93.33)	70(0-100)	63.33(0-100)	64.79±15.47	65.13(0-98.38)
Hayır	78.33(10-100)	80(10-100)	81(10-100)	80(10-100)	77.48±14.58	80.27(10-100)
<i>İstatistiksel analiz</i>	U= 3282.0 p= 0.000**	U= 268.5 p= 0.000**	U= 3217.0 p= 0.000**	U= 2794.0 p= 0.000**	U= 2803.5 p= 0.000**	

X: Ortalama; SS: Standart Sapma; Min: Minimum; Mak: Maksimum; U: Mann Whitney U testi; χ^2 : Kruskal Wallis-H testi; t: Bağımsız Örneklem t testi; a-b: Aynı harfe sahip olanlar arasında fark yoktur. *p<0.05; **p<0.001

Tablo 5. Öğrencilerin HTAÖ ile KPÖYÖ'den aldıkları toplam ve alt boyut puanları arasındaki korelasyon analizi sonuçları

		Veri Toplama	Tanımlama ve Planlama	Uygulama	Değerlendirme	KPÖYÖ Toplam
Hemşirelik Mesleğinin Tanımı ve Tanıtımı	r	-0.315	-0.186	-0.251	-0.174	-0.250
	p	0.000	0.007	0.000	0.011	0.000
Hastanın Durumunu Açık Bir Şekilde Tanımlama	r	-0.099	-0.057	0.028	0.028	-0.036
	p	0.150	0.407	0.688	0.685	0.602
Kullanım Kolaylığı	r	-0.118	-0.054	-0.030	0.009	-0.059
	p	0.085	0.434	0.664	0.900	0.390
Kavramsal Yön	r	-0.106	-0.049	-0.008	0.059	-0.041
	p	0.123	0.477	0.908	0.392	0.555
HTAÖ Toplam	r	-0.242	-0.160	-0.152	-0.102	-0.182
	p	0.000	0.020	0.027	0.140	0.008

r: Spearman Sıra Korelasyonu Katsayısı

Tartışma

Bu çalışmada öğrencilerin %83.5'i hemşirelik tanımlarını gerekli bulduğunu, %56.1'i ise hemşirelik tanısı belirleme sürecinde sorun yaşadığını ifade etmiştir (Tablo 1). Ozveren ve arkadaşlarının (2019) yaptığı çalışmada öğrencilerin %59.8'inin hemşirelik tanımlarını gerekli bulduğu, yalnızca %24.1'inin hemşirelik tanısı belirleyebildiğini ifade ettiği saptanmıştır (Ozveren ve ark., 2019). Yönt ve arkadaşlarının (2009) çalışmasında ise öğrencilerin %63.9'u hemşirelik tanımlarının klinik uygulamada kullanılması gerektiğini düşündüğü, yalnızca %32.1'inin bir hasta problemini tanımlayabildikleri ve hemşirelik tanımlarını ifade edebildikleri belirlenmiştir (Yönt ve ark., 2009). Araştırma bulgularımız literatürle uyumlu olup, öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun hemşirelik tanısı kullanımının gerekliliği hakkında farkındalık kazandıklarını ancak tanı belirleme sürecinde sorun yaşadıklarını göstermektedir. Bu durum öğrencilerin hemşirelik tanısı belirleme sürecinde yaşadıkları sorunların nedenlerini saptamanın ve tanı belirleme becerilerinin geliştirilmesinin gerekliliğini vurgulamaktadır.

Çalışma kapsamına alınan öğrencilerin hemşirelik tanımlarını algılama puan ortalamasının orta düzeyde olduğu belirlenmiştir (Tablo 2). Çalışma bulgumuza benzer şekilde ülkemizde hemşirelik öğrencileriyle yapılan diğer çalışmalarda da öğrencilerin hemşirelik tanımlarını algılama düzeylerinin orta düzeyde olduğu bildirilmiştir (Inangil ve Cura, 2020; Ozkan ve ark., 2021; Ozveren ve ark., 2019; Su ve Köse, 2021). Hemşirelik tanısı, klinik değerlendirmeyi gerektiren bilişsel ve entelektüel bir beceri olup, öğrencilere bu becerinin hemşirelik eğitiminde kazandırılması hedeflenmektedir (Orkun ve Çınar Yücel, 2017; Türk ve ark., 2013). Öğrencilerin hemşirelik tanımlarına yönelik olumlu algıları, bireyin gereksinimlerini belirleme ve bakımının planlanmasını olumlu yönde etkileyerek hasta bakımının kalitesini artırır (Ozveren ve ark., 2019). Bu bağlamda öğrencilerin hemşirelik tanımlarına yönelik algılarının olumlu olması oldukça önemlidir. Çalışmamızda öğrenciler tarafından "hemşirelik mesleğinin tanımı ve tanıtımı" alt boyutunun en olumlu; "kullanım kolaylığı" alt boyutunun ise en olumsuz algılanan alt boyut olduğu tespit edilmiştir (Tablo 2). Bulgumuz, öğrencilerin hemşirelik tanımlarının mesleği tanımlama ve tanıtımda önemli olduğunu düşündükleri ancak kullanımını kolay bulmadıkları şeklinde yorumlanabilir. Bu bağlamda hemşire

eğitmcilerin veri toplama, verilerin analizi, gruplandırılması ve tanımların belirlenmesi aşamalarında öğrencilere rehberlik ederek hemşirelik tanımlarını kullanma becerilerini geliştirmeleri gerekir (Uysal ve ark., 2016). Ayrıca farklı öğretim yöntemleri ve stratejileri kullanılarak öğrencilerin hemşirelik tanısı belirleme konusunda geliştirilmeleri gerektiği düşünülmektedir.

Çalışmamızda kadın ve üçüncü sınıfta öğrenim gören öğrencilerin hemşirelik tanısı algılarının diğer gruplara göre anlamlı derecede daha olumlu olduğu saptanmıştır (Tablo 3). Çalışma bulgumuzdan farklı olarak Ürdün'de hemşirelik öğrencileriyle yapılan bir çalışmada öğrencilerin hemşirelik tanımlarına ilişkin algılarının cinsiyete ve öğrenim görülen sınıfa göre farklılık göstermediği bildirilmiştir (Abed El-Rahman ve ark., 2017). Bireysel özellikler (akademik başarı vs.) öğrencilerin hemşirelik tanımlarına ilişkin algılarını etkileyebilir (Ozkan ve ark., 2021). Çalışmamızda kadın ve üçüncü sınıfta öğrenim gören öğrencilerin diğer gruplara göre hemşirelik tanısı algılarının daha olumlu olması, öğrencilerin diğer bireysel özelliklerinden kaynaklanabilir.

Öz yeterlik, kişinin belirli faaliyetleri başarılı bir şekilde gerçekleştirme yeteneğine ilişkin inançlarını ifade etmektedir (Van Horn ve Christman, 2017). Bu çalışmada öğrencilerin KPÖYÖ toplam puan ortalamasının 70.36 ± 16.31 olduğu saptanmıştır (Tablo 2). Elde edilen bulgular doğrultusunda öğrencilerin klinik öz yeterlik yönünden kendilerini %70 oranında yeterli gördükleri söylenebilir. Bu durum öğrencilerin klinik öz yeterliklerinin yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir. Pozam ve Zaybak'ın (2022) yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin klinik performansta öz yeterlilik toplam puan ortalamalarının 80.21 ± 12.99 ; Okuroğlu'nun (2022) çalışmasında ise 66.56 ± 17.52 olduğu bildirilmiştir (Okuroğlu, 2022; Pozam ve Zaybak, 2022). Öğrencilerin KPÖYÖ'nün alt boyutlarından en düşük puanı "tanılama ve planlama"; en yüksek puanı ise "uygulama" alt boyutundan aldıkları görülmüştür (Tablo 2). Çalışma bulgumuza benzer şekilde hemşirelik öğrencilerinin klinik performanslarına ilişkin öz yeterliklerinin belirlenmesi amacıyla yapılan tanımlayıcı çalışmalarda öğrencilerin en düşük puanı "tanılama ve planlama"; en yüksek puanı ise "uygulama" alt boyutundan aldıkları bildirilmiştir (Okuroğlu, 2022; Pozam ve Zaybak, 2022). Hemşirelik eğitimi; bilgi, beceri ve mesleki tutumun tüm boyutlarında yetkin öğrenciler yetiştirmeye odaklanır (Abdal ve ark., 2015). Araştırmamızda en düşük puanın "tanılama

ve planlama” alt boyutundan alınmış olması, öğrencilerin hemşirelik tanılarının kullanımına ilişkin becerilerinin zayıf olduğunu; en yüksek puanın “uygulama” alt boyutundan alınmış olması ise öğrencilerin motor becerilerinin gelişmiş olduğunu düşündürmektedir. Bu durum öğrencilerin, klinik uygulamalarda yalnızca motor beceri gerektiren girişimlerden ziyade hemşirelik sürecinin tüm aşamalarını kullanarak bakım sunabilen yeterlikte olmalarının önemini vurgulamaktadır.

Çalışmamızda kadın öğrencilerin klinik performansta öz yeterliklerinin erkek öğrencilere göre anlamlı düzeyde iyi olduğu belirlenmesine karşın (Tablo 4), bu konuya yönelik yapılan diğer çalışmalarda cinsiyet ile klinik öz yeterlik arasında anlamlı fark olmadığı bildirilmiştir (Abdal ve ark., 2015; Cengiz ve ark., 2021; Pozam ve Zaybak, 2022; Terry ve Peck, 2020). Literatürden farklı olarak elde edilen bu bulgunun, örnekleme dahil edilen öğrencilerin bireysel (hemşirelik mesleğine ilgi duyma vb.) ve akademik özelliklerinden (akademik başarı not ortalaması vb.) kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Bu çalışmada dördüncü sınıfta öğrenim gören öğrencilerinin “tanılama ve planlama” alt boyutu puanlarının diğer sınıflara göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 4). Bununla birlikte dördüncü sınıf öğrencilerinin diğer alt boyutlarda ve toplam ölçek puanında ikinci ve üçüncü sınıfta bulunan öğrencilere göre daha yüksek puan aldığı ancak bu farkın anlamlı olmadığı görülmüştür (Tablo 4). Avusturalya’da yürütülen bir çalışmada üçüncü sınıfta öğrenim gören öğrencilerin, birinci ve ikinci sınıfta öğrenim gören öğrencilere göre klinik performanslarını önemli ölçüde daha iyi olarak değerlendirdikleri belirlenmiştir (Terry ve Peck, 2020). Bu konuya yönelik yapılan diğer çalışmalarda da dördüncü sınıfta öğrenim gören öğrencilerin diğer sınıflara göre öz yeterliklerinin daha iyi olduğu saptanmıştır (Cengiz ve ark., 2021; Van Horn ve Christman, 2017). Klinik uygulama deneyimi arttıkça öğrencilerin klinik bakım ortamına uyumu, hasta ve diğer bireylerle (hasta yakını, sağlık profesyonelleri vb.) olan etkileşimi artarken, kaygı düzeyleri azalabilir. Kaygı düzeyinin azalması, öğrencilerin klinik yeterliğinin ve bakım becerisinin gelişimini destekler (Pai ve ark., 2017). Araştırmamızda dördüncü sınıf öğrencilerinin klinik öz yeterlik algılarının daha yüksek olması, klinik uygulama deneyim sürelerinin diğer sınıflarda nazaran daha fazla olmasından kaynaklanabilir.

Bu çalışmada hemşirelik bölümünde öğrenim görmekten memnun olanların, hemşirelik tanılarının gerekli olduğunu düşünenlerin ve hemşirelik tanısı belirleme sürecinde sorun yaşamayan öğrencilerin diğer gruplara göre tüm alt boyutlarda ve genel klinik performansta öz yeterliklerinin anlamlı düzeyde daha iyi olduğu saptanmıştır (Tablo 4). Öğrencilerin öğrenim süreçlerine ve hemşirelik tanılarına yönelik olan olumlu düşüncelerinin klinik öz yeterlik algılarına olumlu yönde yansıdığı söylenebilir.

Çalışmamızda, öğrencilerin HTAÖ ile KPÖYÖ toplam puanları arasında ise negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir (Tablo 5). Bireyin mevcut durumu hakkındaki verilerin toplanması ve analizi “tanılama” aşaması ile başlamaktadır. Hemşireler, bireyin “sağlık sorununa yanıtı” hakkında klinik değerlendirmeler yaparak, hemşirelik tanısını belirlerler. Belirlenen hemşirelik tanıları doğrultusunda hemşirelik girişimleri planlanır ve sunulur (Kaya, 2016). Dolayısıyla nitelikli bir hemşirelik bakımının sunulabilmesi için bireye doğru hemşirelik tanılarının belirlenmesi gerekir. Hemşirelerin hemşirelik tanılarını algılama biçimlerinin, sunmuş oldukları bakım uygulamalarına yansması beklenen bir durumdur. Bulgumuz, öğrencilerin klinik uygulamalardaki başarılarının artırılması için mutlaka hemşirelik tanılarına yönelik bilgilerinin ve tanı belirleme becerilerinin geliştirilmesinin önemini vurgulamaktadır. Bu bağlamda öğrencilerin klinik uygulamalara başlamadan önce, hemşirelik sürecinin kullanımı konusunda yeterli bilgi ve becerileri kazanmış olmalarının oldukça önemli olduğu düşünülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Araştırma sonucunda öğrencilerin hemşirelik tanılarını algılama düzeylerinin orta; klinik performansta öz yeterlilik algılarının ise %70 oranında yeterli olduğu belirlenmiştir. Hemşirelik Tanılarını Algılama Ölçeği ile Klinik Performansta Öz-Yeterlilik Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin hemşirelik tanılarını algılama düzeyini cinsiyet ve öğrenim görülen sınıf değişkenlerinin etkilediği belirlenmiştir. Öğrencilerin klinik performans öz yeterlik düzeylerini ise cinsiyet, hemşirelik bölümünde öğrenim görmekten memnun olma durumu, hemşirelik tanılarını gerekli bulma durumu ve hemşirelik tanısı belirleme sürecinde sorun yaşama durumu değişkenlerinin etkilediği

bulunmuştur. Bu sonuçlar doğrultusunda; hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik tanıların kullanımına yönelik yaşadıkları sorunların ve klinik öz yeterlik düzeylerini etkileyen diğer faktörlerin belirlenmesi önerilmektedir. Ayrıca öğrencilerin tanılama becerilerinin ve klinik uygulamalardaki öz yeterliklerinin gelişimini desteklemek adına, lisans eğitimi esnasında hemşirelik sürecine ayrılan sürenin artırılması ve öğretim elemanlarının farklı öğretim yöntemlerini kullanmaları önerilmektedir.

Teşekkür

Araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerine teşekkür ederiz.

Araştırmanın Etik Yönü/ Ethics Committee

Approval: Bu çalışmanın etik kurul izni Amasya Üniversitesi bilimsel araştırmalar etik kurulundan (Sayı: E-30640013-108.01-75819, Tarih: 20.06.2022) alınmıştır. Ayrıca Amasya Üniversitesi Rektörlüğü'nden kurum izni alınmıştır (Sayı: E-47526769-044-77621, Tarih: 28.06.2022). Veri toplama araçları uygulanmadan önce katılımcılara bilgilendirme yapıp, sözlü onamları alınmıştır.

Hakem/Peer-review: Dış hakem değerlendirmesi.

Yazar Katkısı/Author Contributions: Fikir/kavram: AK, MÇY; Tasarım: AK, MÇY; Veri toplama ve/veya Veri İşleme: AK, MÇY; Analiz ve/veya Yorum: AK; Kaynak tarama: AK; Makalenin Yazımı: AK, MÇY; Eleştirel inceleme: AK, MÇY.

Çıkar çatışması/Conflict of interest: Araştırmacılar herhangi bir çıkar çatışması belirtmemişlerdir.

Finansal Destek/Financial Disclosure: Bu araştırma için finansal destek alınmamıştır.

Çalışma Literatüre Ne Kattı?

- Araştırma, hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik tanılarını algılama düzeylerinin orta; klinik performansta öz yeterlilik algılarının ise yeterli olduğunu ortaya koymuştur.
- Öğrencilerin hemşirelik tanıların algılama düzeylerini; cinsiyet ve öğrenim görülen sınıf etkilemektedir. Bununla birlikte hemşirelik öğrencilerinin klinik performansa ilişkin öz yeterlilik düzeylerini; hemşirelik bölümünde öğrenim görmekten memnun olma durumu, hemşirelik tanıların gerekli bulma durumu ve hemşirelik tanısı belirleme sürecinde sorun yaşama durumu etkilemektedir.
- Hemşirelik Tanıların Algılama Ölçeği ile Klinik Performansta Öz-Yeterlilik Ölçeği puan ortalamaları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Kaynaklar

- Abdal M, Masoudi Alavi N, Adib-Hajbaghery M. (2015). Clinical self-efficacy in senior nursing students: A mixed-methods study. *Nursing and Midwifery Studies*, 4(3), e29143.
- Abed El-Rahman M, Al Kalaldehy MT, Malak MZ. (2017). Perceptions and attitudes toward NANDA-I nursing diagnoses: A cross-sectional study of Jordanian nursing students. *International Journal of Nursing Knowledge*, 28(1), 13–18.
- Ackley BJ, Ladwig GB, Flynn MBF, Martinez-Kratz MR, Zanotti M. (2019). Nursing process, clinical reasoning, nursing diagnosis, and evidence-based nursing. Ackley BJ, Ladwig GB, Flynn MBF, Martinez-Kratz MR, Zanotti M, editors. *Nursing Diagnosis Handbook An Evidence-Based Guide to Planning Care*(12th ed.). Missouri: Elsevier, p.91-93.
- Açıksöz S, Uzun Ş, Arslan F. (2016). Hemşirelik öğrencilerinde öz yeterlik algısı ile klinik uygulamaya ilişkin kaygı ve stres durumu arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Gülhane Tıp Dergisi*, 58, 129-135.
- Berman A, Snyder S, Frandsen G. (2022). Diagnosing. Berman A, Snyder S, Frandsen G, editors. *Kozier & Erb's Fundamentals of Nursing: Concepts, Process, and Practice* (11th ed.). United Kingdom: Pearson Education, p.212.
- Cengiz Z, Gürdap Z, Karaca E, Acun, M. (2021). Hemşirelik öğrencilerinin öz yeterlilikleri ile mesleki güdülenmeleri arasındaki ilişki. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetim Dergisi*, 8(1), 12-20.
- Gallagher-Lepak S, Takáo Lopes C. (2021). Nursing diagnosis basics. Herdman TH, Kamitsuru S, Takáo Lopes C, editors. *NANDA International (NANDA-I) Nursing Diagnoses Definitions and Classification 2021-2023*(12th ed.). New York: Thieme Medical, p.81.
- Inangil D, Cura SU. (2020). Nursing students' perceptions of nursing diagnoses and clinical decision-making. *Clinical and Experimental Health Sciences*, 10, 131-136.
- Karaca T, Aslan S. (2018). Effect of nursing terminologies and classifications course on nursing students' perception of nursing diagnosis. *Nurse Education Today*, 67, 114–117.
- Kaya N. (2016). Hemşirelik süreci hemşirelik tanılaması. Aştı TA, Karadağ A, editörler. *Hemşirelik Esasları Hemşirelik Bilimi ve Sanatı* (1. Baskı). İstanbul: Akademi, ss. 138-140.
- Keski Ç, Karadağ A. (2010). Hemşirelik son sınıf öğrencilerinin hemşirelik süreci hakkındaki bilgi düzeylerinin incelenmesi. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 12(1), 41-52.
- Korhan EA, Yönt GH, Ak B, Erdemir F. (2013). Hemşirelik tanıların algılama ölçeğinin Türkçe geçerlik ve güvenilirliği. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 15(3), 13-25.
- Mohamadirizi S, Kohan S, Shafei F, Mohamadirizi S. (2015). The relationship between clinical competence

- and clinical self-efficacy among nursing and midwifery students. *International Journal of Pediatrics*, 3(6-2), 1117-1123.
- Okuroğlu GK. (2022). Hemşirelik öğrencilerinin klinik performanslarına ilişkin öz yeterliklerinin akademik öz yeterlikleri ve akademik başarıları ile ilişkisi: Tanımlayıcı araştırma. *Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences*, 14(1), 125-31.
- Orkun N, Çınar Yücel Ş. (2017). Öğrencilerin rahatta (konforda) bozulma hemşirelik tanısını belirleme durumlarının saptanması. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 4(3), 162-170.
- Ozkan CG, Kurt Y, Kilinc KO, Altun EC, Ozturk H. (2021). Determination of perception levels of student nurses about nursing diagnosis. *The Journal of the Pakistan Medical Association*, 71(3), 843-848.
- Ozveren H, Ozden D, Gulnar E. (2019). Determination of nursing students' perception states in nursing diagnosis. *International Journal of Caring Sciences*, 12(2), 1049-1055.
- Pai HC, Ko HL, Eng CJ, Yen WJ. (2017). The mediating effect of self-reflection and learning effectiveness on clinical nursing performance in nursing students: A follow-up study. *Journal of Professional Nursing*, 33(4), 287-292.
- Pozam M, Zaybak A. (2022). Hemşirelik öğrencilerinin klinik performanslarına ilişkin öz-yeterliklerinin incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 15(1), 22-29.
- Pozam M, Zaybak A. (2016). Klinik performansta öz-yeterlik ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 32(3), 100-117.
- Shahsavari H, Ghiyasvandian S, Houser ML, Zakerimoghadam M, Kermanshahi S, Torabi S. (2017). Effect of a clinical skills refresher course on the clinical performance, anxiety and self-efficacy of the final year undergraduate nursing students. *Nurse Education in Practice*, 27, 151-156.
- Su S, Köse KN. (2021). Hemşirelik öğrencilerinin mesleki değerleri ile hemşirelik tanımlarını algılamaları arasındaki ilişki. *Genel Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(1), 20-28.
- Sü S. (2017). Nursing students' opinions regarding the nursing process. *International Journal of Humanities and Social Science Invention*, 6(5), 10-14.
- Şendir M, Büyükyılmaz F. (2016). Hemşirelik tanısı. Aştı TA, Karadağ A, editörler. *Hemşirelik Esasları Hemşirelik Bilimi ve Sanatı* (1. Baskı). İstanbul: Akademi, s. 179.
- Terry D, Peck B. (2020). Academic and clinical performance among nursing students: What's grit go to do with it?. *Nurse Education Today*, 88, 104371 (published online).
- Türk G, Tuğrul E, Sahbaz M. (2013). Determination of nursing diagnoses used by students in the first clinical practice. *International Journal of Nursing Knowledge*, 24(3), 129-133.
- Uysal N, Arslan GG, Yılmaz İ, Alp FY. (2016). Hemşirelik ikinci sınıf öğrencilerinin bakım planlarındaki hemşirelik tanıları ve verilerin analizi. *Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 139-143.
- Van Horn E, Christman J. (2017). Assessment of nursing student confidence using the clinical skills self-efficacy scale. *Nursing Education Perspectives*, 38(6), 344-346.
- Wilkinson JM, Treas LS, Barnet KL, Smith MH. (2016). *Nursing process: Diagnosis*. Wilkinson JM, Treas LS, Barnet KL, Smith MH, editors. *Fundamentals of Nursing* (3rd ed.). Philadelphia: F. A. Davis Company, p. 65.
- Yıldız FT, Yıldırım D. (2021). Hemşirelik süreci. Kaşıkçı MK, Akın E, editörler. *Temel Hemşirelik Esaslar, Kavramlar, İlkeler, Uygulamalar* (1. Baskı). İstanbul: İstanbul Tıp Kitapevleri, s.72.
- Yılmaz FT, Sabancıoğulları S, Aldemir K. (2015). The opinions of nursing students regarding the nursing process and their levels of proficiency in Turkey. *Journal of Caring Sciences*, 4(4), 265-275.
- Yoost BL, Crawford LR. (2020). *Nursing process*. Yoost BL, Crawford LR, editors. *Fundamentals of Nursing Active Learning for Collaborative Practice* (2nd ed.). Missouri: Elsevier, p.271.
- Yönt GH, Khorshid L, Eşer I. (2009). Examination of nursing diagnoses used by nursing students and their opinions about nursing diagnoses. *International Journal of Nursing Terminologies and Classifications*, 20(4), 162-168.